

Saksittua Saksittua Saksittua Saksittua Saksittua Saks

Tekniikan harvinaisuuksia Hämeen museossa

Maailmanmatkailija ja kelloseppä Juho Holmstén-Heiniö (1857–1932) keräsi elämänsä aikana suuren määrän teknillisiä harvinaisuuksia, jotka on nyt asetettu näytteille Hämeen museoon. Tarjolla on mm. Holmstén-Heiniön T.A. Edisonilta saama alkuperäinen Edison-hehkulamppu sekä kellosepän itsensä suunnittelema ja rakentama sähköinen sikarinsytytin. Näyttelyn ovat suunnitelleet museon amanuenssit Ritva Palo-Oja ja Leena Willberg.

Ajatus kelloseppä Holmstén-Heiniön näyttelyn rakentamiselle saatiin kokoelman täyttäessä täydet sata vuotta. Yleisölle pyritään antamaan autenttinen kuva viime vuosisadan teknillisistä hienouksista varustamalla kaikki esineet keräilijän omista kirjoituksista ja selityksistä otetuilla kopioilla. Tämä tekstitysmenettelmä on saavuttanut suurta suosiota ja antanut koko näyttelylle poikkeuksellisen todellisen leiman.

Kelloseppä Juho Holmstén-Heiniö osallistui jo 21 vuotiaana Pariisin maailmannäyttelyyn v. 1878 kehittämällään kalenterikellolla. Esine sai ansaitseman arvostuksen ja palkinnon. Tästä innostuneena Holmstén-Heiniö perusti v. 1882 Tampereelle oman kello- ja sähköliikkeen. Matkoillaan keräämäänsä aineiston kelloseppämestari lahjoitti 1900-luvun alussa Tampereen käsityö- ja tehdasyhdistykselle, mutta ensimmäinen näyttely saatiin aikaan vasta v. 1958.

Kelloseppä Juho Holmstén-Heiniön näyttely on avoinna huhtikuun puoliväliin saakka.

Höyrylaivahistoriasta tarvitaan lisäpainos

Suomen höyrylaivojen kehityksen historia on saanut yllättävää suosiota. Erkki Riimalan toimittama yli 380-sivuisen kirja julkaistiin hiljattain hyvin varovaisella ennusteella. Julkaisija painatti ainoastaan 1500 kappaletta arvokasta kirjaa ja samalla varauduttiin pitkään ja vaikeaan myyntityöhön. Yllättävästi kuitenkin kirja on saavuttanut suuren suosion ja painos alkaa olla loppuillaan. Nyt julkaisijalle on tullut kiire ja uutta painosta suunnitellaan, joten kirja tulee varmasti piakkoin kaikkien höyrylaivoista kiinnostuneiden saataville.

Erkki Riimalan toimittama teos on kartoittanut 1750 Suomen lipun alla kulkenutta höyrylaivaa. Valokuvia on onnistuttu saamaan ainoastaan 850 aluksesta ja kirjan ilmestymisen jälkeen on uutta aineistoa tullut esiin. Kokonaisuudessaan kirja antaa kuitenkin varsin kattavan kuvan Suomen höyrylaivojen asemasta ja merkityksestä maamme teollistumisessa, kaupankäynnissä ja kansainvälistymisessä. Arvokasta tukea toimittaja Riimala on saanut asiantuntevalta työryhmältä, joka on kerännyt valokuvia ja muita tietoja sadoista höyrylaivoista.

Kirjan saama suosio kuvastaa sitä innostusta, jota Suomessa tunnetaan vanhoja höyrylaivoja kohtaan. Riimala on tuonut elävästi esiin höyryvoiman hallintaan ja käyttöön liittyvät odottamatomat yksityiskohdat ja kiehtovat vivahdet. Vastaavaa innostusta on havaittavissa yhä vielä, sillä jatkuvasti kunnostetaan vanhoja höyrylaivoja käyttöön. Päijänteellä liikennöi tällä hetkellä 11 alusta ja Keiteleelläkin viisi kappaletta.

Mallikas lisä maamme automuseoihin

Uudenkaupungin ylpeys Saab-Valmetin autotehdas on tehnyt arvokkaan lahjoituksen antacsaan tontin kaupungin kustantamalle automuseolle. Uuden museon ensimmäinen näyttely on parhaillaan käynnissä ja vanhoja automobiileja on saatu harvinaisuuksiin saakka.

Uudenkaupungin automuseosta kiinnostuneet saavat herkutella esim. mittavalla Saab mallien kokoelmalla. Järjestäjien mukaan se on täydellisempi kuin Ruotsin kokoelmat. Muita silmänherkkuja ovat v. 1944 oleva Dodge WC-51, jolla aktiiviset kerholaiset ovat lähdössä ensi kesänä toisiin maanosiin maailman ympäri. Valtiollista komeutta edustavat presidentti Paasikiven yksityiskäytössä ollut vuosimallia -52 oleva 5 420 kuutiainen Cadillac ja presidentti Kekkoselle lahjoitettu ensimmäinen suomalainen Saab.

Uudenkaupungin museolle voidaan povata melkoista yleisösuosiota, sillä museo on sijoitettu aivan Saab-Valmetin tehdaslaitosten läheisyyteen. Pelkästään vuonna 1983 kävi Saabin tehtaisiin tutustumassa yli 20 000 vierasta, joten on luultavaa, että osa yleisöstä on kiinnostunut myös autojen historiasta.

Mittavia ja mielenkiintoisia museo- hankkeita tulossa

Suomen teknillisten museoiden kapasiteetti tulee suunnitelmien mukaan lisääntymään huimaavasti kuluvan vuosikymmen loppuun mennessä. Hankkeilla olevat lukuista suunnitelmat tulevat kattamaan maamme tekniikan historian kehityksen niin alueellisesti kuin ammatillisestikin.

Selvästi suurin yksittäinen hanke on Rovaniemelle suunniteltu Arktinen museo. Arkkitehtikilpailun tulokset on juuri julkaistu ja koko napapiirin arktista kulttuuria, ilmasto- ja luontoa ja menneisyyttä esittelevä rakennuskompleksi tullaan ilmeisesti rakentamaan tanskalaisten piirustusten mukaisesti. Arkkitehdit ovat luonnostelleet ehdotuksensa Ounasjoen rantamaisemaan sopivaksi laajaksi alueeksi. Museo on osa suurempaa kokonaisuutta, jonka tehtävänä on käyttää kaikkia modernin tekniikan keinoja esittellessään napapiirin erityispiirteitä.

Toinen pohjoisen Suomen museouutuus on Oulun sähkölaitosmuseon perustamissuunnitelma. Ajatuksena olisi saada asianmukaiset esittelytilat sähköön ja sen käyttöön liittyvälle historialliselle aineistolle, jota on vielä runsaasti tallella Oulun sähkölaitoksella. Joulukuussa 1989 viettää Oulun sähkölaitos sata vuotta ja museo on suunniteltu valmistuvan juhlallisuuksiin. Viimeisimmässä kokouksessaan Oulun kaupunginvaltuusto osoitti positiivista suhtautumista sähkömuseohanketta kohtaan ja valtuutti tarkastusinsinööri Lauri Itkosen huolehtimaan museotoiminnan valmisteluista. Organisatorisesti uusi museo tulisi toimimaan Pohjois-Pohjanmaan museon alaisuudessa.

Suurimmat museosuunnitelmat ovat Keski-Suomessa, jossa on hankkeilla peräti viisi museosuunnitelmaa. Keski-Suomen museon laajennus Jyväskylässä aloitetaan vuonna 1985 ja uuden osan pitäisi valmistua vuonna 1987.

Pohjoismaiden ensimmäinen tieliikennemuseo perustetaan Petäjävedelle. Tarkoituksena on koota museoon kaikki tieliikennekulttuuriin ja tielläkulkemiseen liittyvä aineisto sekä kalusto aina virsuista autoihin saakka. Museo on tarkoitus rakentaa Jyväskylän ja Uuraisten tien risteyskessä sijaitsevalle entiselle armeijan varikkoalueelle. Tilat ovat kuitenkin ilmeisesti riittämättömät ja Petäjäveden museoyhdistys on anonut lisätilaa armeijan alueen välittömästä lähe-

ittua Saksittua Saksittua Saksittua Saksittua Saksittua

syydestä. Perusteilla oleva museo ei saa varsinaista rahallista tukea valtiovaltalta, mutta valmiilla museolla on kuitenkin mahdollisuus harkinnanvaraiseen valtionavustukseen. Sen sijaan Keski-Suomen museolta saadaan asiantuntija-apua ja Petäjäveden tieliikennemuseo tulee kuulumaan mm. Keski-Suomen museon toimintasuunnitelmaan tälle vuodelle.

Osakeyhtiö perustalle suunnitellaan museota Keiteleelle. Alue on kesäisin suosittu turistikohde, joten museolla on merkittävä asema Suolahden kaupungin ja Keiteleen kulttuurin ja menneisyyden esittelijänä. Museoon tullaan ilmeisesti keräämään paikkakunnan elinkeinoelä-

mää kuvaavaa materiaalia mm. uitto, puutavaraliikenne, kalastus, matkailu ym. materiaalia. Lisäksi Suolahden rautatietoiminta pääsee esille, kun käytöstä poistettu höyryveturi saadaan kunnostettua.

Ensi kesänä päästään tutustumaan myös Viitasaarella sijaitsevaan metsätyömuseoon. Toimitilat ovat valmiit ja avajaiset on suunniteltu kesäkuun 16. päivään. Museoon on kerätty erilaisia sa-vottatöissä käytettyjä varusteita ja lisää materiaalia tulee jatkuvasti, joskin siitä on ollut hieman puutettakin. Metsätyö-museoita Suomessa on aikaisemmin pe-

rustettu ainoastaan Rovaniemelle sekä Lieksaan.

Viimeinen keski-suomalainen museo-hanke itää Virroilla, jossa vanhasta nauhatehtaasta suunnitellaan tehdasmuseota. Inka Oy on jo lahjoittanut muutamia vanhoja koneita kaupungin vuokraamiin tiloihin vanhan tehtaan puolelle. Tarkoituksena on saada aikaan toimiva museo, jossa koneet voisivat olla täydessä toimintavalmiudessa. Virrat soveltuu loistavasti tehdasmuseopaikkakunnaksi, sillä alueella on kokemusta teollisesta kutomisesta ja nauhanteosta jo 80 vuoden ajalta.

Suomen Teollisuusteknikkojen Kilta 30 vuotta

Suomen Teollisuusteknikkojen Kiltary on saavuttanut (nuoren) miehen iän, eli 30 vuotta. Yhdistyksen tarkoituksena on kohottaa teknikoiden ammattipätevyyttä, valvoa ammatillista moraalialia, pitää eri alojen teknikoiden välillä yhteyksiä ja luoda oikea käsitys teknikkokunnan merkityksestä. Kilta vaalii myös vanhan ammattikuntalaitoksen perinnettä. Toimintaan kuuluvat perinteiden vaalimisen lisäksi matkat, teollisuus- ym. vierailut, esitelmät ja saunaillat. Vuosikokouksissa ja juhlatilaisuuksissa kaivetaan ”ammattikunnan arkusta” esille kuvassa näkyvä kiltahaarikka lisäämään ammattikuntaan kuuluvien yhteenkuuluvuuden tunnetta.

